

Naar coaching op maat

Welke relaties bestaan er tussen persoonlijkheidskenmerken van leerlingen en de mate van ontwikkeling van bepaalde competenties die relevant zijn voor hun opleiding? En hoe kunnen docenten hier bij de coaching van leerlingen rekening mee houden? Dit project wil een stap zetten naar coaching op maat.

Het onderzoek naar persoonlijkheidskenmerken en competentieontwikkeling van leerlingen is uitgevoerd in het groene mbo. Net als in andere geleidingen van het groene onderwijs neemt in het groene mbo de ontwikkeling van vooraf bepaalde competenties door leerlingen een centrale plaats in. In de alledaagse praktijk van het onderwijs blijkt echter dat niet alle leerlingen in dezelfde mate de beoogde competenties ontwikkelen. De vraag is hoe dit komt. Er zijn aanwijzingen dat persoonlijkheidskenmerken van leerlingen mede bepalen hoe de ontwikkeling van competenties verloopt.

Om individuele leerlingen goed te kunnen coachen bij hun competentieontwikkeling is het belangrijk om inzicht te krijgen in de relaties tussen persoonlijkheidskenmerken en competentieontwikkeling. Daarom zijn in dit project allereerst deze relaties onderzocht. Vervolgens is een coachingsinstrument voor docenten in het groene mbo ontwikkeld waarin rekening wordt gehouden met verschillen in persoonlijkheid tussen leerlingen. Dit instrument maakt het mogelijk om meer dan nu het geval is coaching op maat te bieden, afhankelijk van de persoonlijkheidskenmerken van de betreffende

leerling. De huidige onderwijspraktijk wijst uit dat dit niet vanzelf gaat.

Onderzoekopzet

Vijf aoc-locaties waren betrokken bij het onderzoek naar de relaties tussen persoonlijkheidskenmerken en competentieontwikkeling van leerlingen, namelijk Groenhorst Barneveld, Landstede Raalte, AOC Terra Meppel, Clusius College Hoorn en AOC Oost Doetinchem. In totaal namen 226 leerlingen in het tweede, derde en vierde leerjaar van vier verschillende mbo-opleidingen (niveau 4, BOL) deel aan het onderzoek.

Persoonlijkheidskenmerken van de deelnemende leerlingen zijn in kaart gebracht met behulp van het zogenaamde IKTO-instrument. Uit eerdere ervaringen was al gebleken dat dit instrument aansprekend en herkenbaar was voor zowel docenten als leerlingen. Door middel van de IKTO-test kan bepaald worden hoe hoog individuele leerlingen scoren op acht verschillende rollen: pionier, netwerker, handelaar, strateeg, coördinator, controller, ambachtsman en coachend leider (zie figuur). Afhankelijk van hun scores op deze verschillende rollen komen individuele kwaliteiten en valkuilen naar voren. De uitkomsten van de IKTO-test zijn besproken met de leerlingen.

Daarnaast zijn acht competenties geselecteerd die voor alle opleidingen relevant waren. De geselecteerde competenties waren: beslissen en activiteiten initiëren,

samenwerken en overleggen, formuleren en rapporteren, vakdeskundigheid toepassen, plannen en organiseren, kwaliteit leveren, instructies en procedures opvolgen en bedrijfsmatig handelen.

Deze competenties van de leerlingen zijn op twee momenten gemeten met

behulp van een gestandaardiseerde competentiemeter. De tijd tussen de voormeting en de nameting bedroeg zes maanden. De competenties zijn zowel beoordeeld door de leerlingen zelf als door hun coach.

Resultaten

De relaties tussen persoonlijkheidskenmerken en competentieontwikkeling zijn onderzocht door de correlaties te berekenen tussen de IKTO- en de competentiescores van de leerlingen. Voor bepaalde IKTO-typen (met name coachend leider, ambachtsman en coördinator) zijn positieve correlaties gevonden met onderzochte competenties en

Er zijn aanwijzingen dat persoonlijkheidskenmerken van leerlingen mede bepalen hoe de ontwikkeling van competenties verloopt

voor andere IKTO-typen (met name handelaar en pionier) negatieve correlaties. Met andere woorden, het onderzoek wijst erop dat bepaalde typen leerlingen (met name coachend leider, ambachtsman en coördinator) in de onderzochte groene mbo-opleidingen beter uit de verf komen dan andere typen leerlingen (met name handelaar en pionier) in de zin dat zij beoogde competenties sterker ontwikkelen.

Coachingsinstrument

Vervolgens is mede op basis van aanwijzingen van docenten van de betrokken instellingen een digitaal coachingsinstrument ontwikkeld dat aangeeft hoe bepaalde typen leerlingen (in termen van IKTO-rollen) het beste begeleid kunnen worden, afhankelijk van het type coach.

Het instrument wordt in principe ingezet bij individuele coaching van leerlingen. De coach ziet de verschillen tussen hem-/haarzelf en de leerling waardoor

het begrip voor de leerling groeit. Als de verschillen zichtbaar zijn, zal de coach sneller inspelen op de persoonlijkheidskenmerken van de leerling. Het doel van het instrument is om de leerling te helpen eigen talenten te ontdekken en te ontplooiën, valkuilen zichtbaar te maken en consequenties te laten ervaren, maar ook blinde vlekken te laten zien en de leerling te leren hoe daarmee om te gaan. Op deze wijze wordt maatwerk geboden binnen de coaching.

Meer informatie

over het onderzoek
Harm Biemans

E harm.biemans@wur.nl

over het coachingsinstrument
Sjibren Mulder

E sjibren@deondernemerscoach.eu